

HISTORIJA PRAVA BIH

Fetve – analiza i rekapitulacija gradiva za prvi test

Uloga i značaj muftije

- Značajna uloga religije u svakodnevnom funkcionisanju državnog aparata
- Funkcija muftijstva starija od Osmanskog carstva
- Formalni izvori šerijata apstraktni i teoretski orijentisani
- Muftija kao „most“ između potreba stanovništva i formalnih izvora šerijata
- Svojim fetvama su muftije inspirisale dalji razvoj šerijata
- Rješavaju sporna pravna pitanja

Funkcija muftije u Osmanskom carstvu

- Muftija osmanske prijestolnice se naziva šejhu-l-islam – rang velikog vezira
- Kenar muftileri – muftije u pokrajinama – imenovani na prijedlog lokalne uleme i uglednika
- Ne primaju platu – u pravilu muderisi/profesori u medresi
- Imenovani doživotno menšurom šejhu-l-islama
- Državni službenici i zainteresovani pojedinci se obraćaju muftiji u svrhu rješavanja spornih pravnih pitanja
- Muftija izdaje fetve kao odgovore
- Muftije nemaju formalni autoritet, već faktički

Fetve kao izvor prava

- Osnovni zadatak muftija jeste rješavanje spornih pravnih pitanja
- Šejhu-l-islam odgovarao na pitanja Visoke Porte – ovlašteni tumač šerijatskog prava
- Odgovori na pitanja davani u obliku fetve:
  - „...pravno rješenje dato u obliku odgovora, kako da se šerijatski riješi izvjesno pitanje ili problem.“
- Fetva nema obavezujući karakter
- Materija uređena fetvom šira od konflikta vezanog za pravo

Forma fetve

- Zainteresovana lica postavljaju pitanja u formi izlaganja hipotetičke situacije
- Ne koriste se stvarna imena, već fiktivna
- Pitanja su formulisana na način da omogućavaju kratak i jasan odgovor (npr. može/ne može)
- Nakon kratkog odgovora, navodi se izvor takvog stava muftije
- Fetve sadrže poziv na izvor: šerijatsko pravo (osnovne izvore, ali najčešće pravnička djela) ili državno pravo – zakone (kanun)
- Fetve obrađuju i pitanja pravnog i nepravnog karaktera

اللهم صل على محمد وآل محمد
صلى الله عليهم وسلم

زید عمر و حسن بکر مناوی ایلدیر او صانقون اولوب زیدینه بکر معرفتی و مشاوری
ایلدیر

ذکر اولان اولی غیر ایدو بدین مدبوح زید مالکته نصر ف ایدو بکر و ماض اولو
ایلدیر بعد بکر بولوی بن زید دن اول عمر و در صانقون ایلدیر زن دیو و عوی ایلیم

لوله

خواب

بیدار

شرعاً و غولیبی مموخ لولدی بیا ه

لله اعلم

اولد حرحه القدر محمد الفنازی

Muftijstvo u Bosni

- Muftijska služba u Bosni nastala dugo nakon kadijske
- Prvi muftija postavljen u Sarajevu 1509. godine
- Prvi muftija iz reda domaćih ljudi imenovan 1612. godine u Sarajevu
- Razlog ovako kasne uspostave muftijstva?
- Do kraja osmanske vladavine sva veća mjesta su imala muftiju
- Muftiluk u Bosni nije bio hijerarhijski organizovan

Muftija i kadija – uporedna analiza

	Kadija	Muftija
Državni službenik		
Prima platu		
Donosi obavezujuće odluke		
Rješava konkretne predmete		

Šejhu-l-islam ima specifičan status!

Analiza teksta fetve

- Kada iza umrlog Zejda ostanu samo nekretnine, može li njegova žena Hind prodati nešto od tih nekretnina da bi mogla koristiti i dobiti na korištenje svoj mehr?
- Odgovor: Može
- Koji propisi su osnov muftijinog stajališta?
- Napomena: koji je izvor/osnov za donošenje odluke zavisi od vrste spora
  - Statusno pravo (nasljedno, porodično, bračno) – šerijatsko pravo
  - Oblasti koje država regulira svojim propisima (kanuni) agrarno, vojno, često i krivično i dr. – uglavnom kanuni

Primjeri

- Zejd živi u gradu 20 godina i plaća porez kao što plaćaju stanovnici mahale. On je svu imovinu u selu napustio. Sada stanovnici sela zahtijevaju od njega porez. Može li to biti?

Odgovor: ne može.

- Ako lovac Zejd uz bismilu puca na lovinu, čije je jedenje halal, pa je pogodi i rani, te životinja padne, a Zejd je nije uspio preklati. Pošto je ona uginula od posljedica ranjavanja dok je on stigao, da li je njeno jedenje dozvoljeno ako se utvrdi da je životinja uginula od ranjavanja puškom. Neka se to objasni!

Odgovor: Dozvoljeno je.

Analiza teksta fetve

- Ako bi Zejd bespravno udario Amra i Amr zbog rane počne bolovati i postane nesposoban da zarađuje bi li u ovom slučaju Zejd bio dužan izdržavati Amra i snositi troškove oko liječenja njegove rane?

Odgovor: dužan je

„ Ako jedan čovjek rani drugoga, pa ranjeni bude nesposoban da zarađuje, dužan je onaj koji ga je ranio izdržavati ga i liječiti“
(Dževahiru-l-fetava)

Koja je funkcija citata ispod odgovora?

Napomena: u fetvama obično imamo poziv na izvor koji je korišten kod donošenja fetve.

Rekapitulacija

- Porijeklo funkcije muftije?
- Opišite ulogu muftije u kontekstu Fikha i praktičnih potreba!
- Objasnite ulogu šejhu-l-islama!
- Da li muftija prima naknadu za svoje poslove?
- Na kakva pitanja muftija daje odgovore?
- Na koji način se moglo postati muftijom?
- Zbog čega se položaj muftije tako kasno javlja u BiH?
- Navedite razlike između kadije i muftije?
- Navedite osnovne karakteristike forme fetve!

HVALA NA PAŽNJI!
